

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

In festo ap[osto]lo[rum] philippi et iacobi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

In festo ap[osto]lor[um] philippi et iacobi. fo. ccv.

clifigum ideo signanter dicit apo-
stolus. crucifixerunt. i. xpo cru-
cifixo se conformauerunt. affli-
gendo carnem suā. Un̄ ad Gal.
ii. dicit apostolus. Ut deo uiuaz
christo confixus sum cruci.

D secundam

q[uest]ionē q[ue] bea-
tus petr[us] mar-
tyr d[icit] triplici
aureola dotat[us]
q[ui] virgo. q[ui] pre-
dicato[rum] siue do-

cto[rum] q[ui] marty[rum]. Queritur. vtrum
ille tres aureole in beato petro
martyre fuerunt equales. Et vi-
detur q[uo]d non. q[ui] aureola virgini-
tatis videt esse maior iter alias.
Dicit enim cyprianus de virgini-
bus loquēs q[uo]d illustrior sit portio
gregis christi. ¶ Scōdo. alijs vi-
detur q[uo]d aureola martyrii sit ma-
ior. et hoc dicit beda. ¶ R̄ideo
dicendū. q[uo]d tres aureole in bea-
to petro non fuerūt equales et q[uo]d
simpliciter loquendo aureola de-
bita q[ui] marty[rum] excellētior est ce-
teris. Pro quo notādū iuxta san-
ctū tho. in. iij. (di. xliij. q. v. ar. v.
q. ij.) q[uo]d p̄minentia aureole ad
aureolā dupliciter potest attēdi.
Primo ex parte pugne vt dicat
aureola potior q[uam] fortiori pugne
debet. et per hunc modū aureola
martyrii alijs aureolis sup̄emi-
net (quodāmodo. et aureola vir-
ginum alio modo. Pugna enim
martyrii) est fortior s̄m seipsaz
et vehementi[us] affligens s̄z pugna

carnis est periculoso[rum] inq̄tū est
diuturnio[rum] et magis nobis immi-
net e vicino. et sic sup̄eminet quo-
dammodo aureola virginū. Se-
cūdo ex parte eorū de quibus est
pugna. et sic aureola doctorū in-
ter omnes est potior. q[ui] h̄mōi pu-
gna versatur circa opera intelli-
gibilia. alie v̄o pugne circa sen-
sibiles passiones. Eminentia autē
que attēditur ex parte pugne est
aureolis familiario[rum]. q[ui] aureola
s̄m p̄p̄riam rationem respicit vi-
cto[rum] et pugna. difficultas etiā
que attēditur ex parte ipsius pu-
gne est potior q[uam] illa que attēdit
ex parte nostri inq̄tū est nobis vi-
cino[rum]. et ideo simpliciter loquen-
do aureola martyrii inter oēs est
potior. Et ideo d[icit]. Matt. v. q[uo]d in
octaua beatitudine etc. q[uo]d ad mar-
tyres pertinet. scz Beati qui per-
secutionem patiūtur. omnes alie
perficiūtur p̄pter hoc etiā eccle-
sia in cōnumeratiōe sc̄to[rum] marty-
res doctorū et virginū p̄eordī-
nat. s̄z q̄tū ad aliqd nihil. p̄hibet
alias aureolas excellētiores eē.
Et per hoc p̄t̄z r̄s̄io ad obiecta.

In festo apo-
stolorum phi-
lippi et iacobi
est euangeliū.
In illo tempo-
re. dixit etc. nō
turbet cor ve-
strū etc. Jobis
xiiij. Circa q̄d
p̄nt disputari

In festo apostolorum philippi et iacobi.

Sequētes questionēs. ¶ Prima. vtruz explicite credere mysteriū incarnationis christi sit de necessitate salutis. ¶ Secūda. vtruz credere explicite trinitatē diuinarū personarum sit de necessitate salutis. ¶ Tertia. vtrum potest cognosci vna diuinarum personarum non cognita alia.

D primaz questionē sic pceditur. Et videt q̄ explicite credere mysterium incarnationis xp̄i sit de necessitate salutis. ¶ Primo sic. Non enim teneatur homo credere ea que angeli ignorant qz explicatio fidei fit p̄ reuelationē diuinā que peruenit ad homines mediātib' angelis vt dicit dionys' iij. celestis hierarchie. s; angeli mysteriū incarnationis ignorauerunt. vt videt dicere diony. exponēs illud Esa. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edon ergo angeli nō tenebātur de hoc habere fidē explicitam. ¶ Secūdo sic. Sicut dicit dionys' iij. celestis hierarchie. Multi etiam de gentilibus ante aduentū xp̄i saluati sunt. sed illi non habebāt fidem explicitam de redemptore. qz reuelatio eis nō erat facta. ergo &c. ¶ Tertio sic. aduentus redemptionis nō est de dictamine legis naturalis. sed qui erant in

lege naturali saluabantur impletas ea que sunt de dictamine legis naturalis. ergo &c. S; in opposituz est euangeliū. in quo xps reprehendendo thomā dicentē. Dñe nescimus quo vadis. vtiā quomodo scire possumus. ibi respondens ait. Ego sum via & nemo venit ad patrem nisi per me. s; in me credendo & mea opa imitando. in quo tangit mysterium incarnationis. ¶ Respondeo dicendum. q̄ vt habetur secūda secūde. questione secūda. arti. viij. Illud pprie & per se pertinet ad obiectuz fidei per qd homo beatitudinē consequit̄ via autē hominibus ventendi ad beatitudinem est mysteriū incarnationis & passionis christi. Dicit̄ em̄. Act. iij. Non est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. ergo necessariū erat ad salutē habere fidem mysterii incarnationis. Ad quam fidem diuersimode se habet genus humanuz fm diuersa tempora. In primo enī statu ante peccatū nō oportebat ab aliquo homine habere fidem explicitā de incarnationis mysterio fm qd ordinabatur ad liberationem a peccatū. Ita conclusio ptz. qz nondum seruata erat inducta. sed sufficiebat habere fidem explicitam in cognitione dei. vt scilicet homo crederet q̄ deus ei p̄uideret in eis que necessaria essent ei ad salutem. In secūdo autem statu post peccatum ante aduentuz xp̄i

quidā habebant fidem explicitā de redemptore quibus reuelatio facta erat qui maiores dicebantur. Quidam vt minores fidem implicitam habebant in fide maiorū. vnde eis sacramentum redēptionis sub signis sacrificiorum proponebatur. In statu em̄ post aduentum christi quia iam mysterium redēptionis impletus erat corporaliter et visibiliter et predicatum omnes tam maiores q̄ minores tenentur ad explicitē credendum. precipue q̄tum ad ea que communiter in ecclesia solemnizantur et publice proponuntur. sicut sunt articuli incarnationis. alias autem subtiles consideratōes circa incarnationis articulos tenentur aliqui pl̄ vel minus explicitē credere. s̄m qd̄ conuenit statui et officio vniuscuiusq̄. Ad ratiōes in oppositū. Ad primam respōdetur. q̄ angeli primitus de incarnationis mysterio edocti sunt q̄ homines vt dicit dionysius. c. iiii. celestis hierarchie. q̄tū ad ipsam subitā etiam etiam qd̄ credendū est q̄uis non q̄tum ad omnes circūstantias omnium articuloꝝ quas postea rebus euenientibus cognouerunt. Ad secundam respōdetur q̄ ratio non procedit. Tuz primo. quia multis gētilibus reuelatio facta fuit sicut patet per ea que p̄dixerūt. Nam iob dicit. Scio q̄ redemptor meus uiuit. Sybilla enim pronunciauit aliqua de christo vt augu. dicit.

Tuz secundo. quia si aliqui saluati sunt quibus non erat facta reuelatio. nō fuerūt saluati absq̄ fide mediatoris. quia et si non habuerunt fidem explicitam habuerunt implicitam in diuina p̄ uidentia credentes deum esse liberatoꝝ hominū s̄m modos sibi placitos. et s̄m quod aliquib⁹ ueritatē cognoscentibus ipse reuelauit. s̄m illud iob. xxxv. Qui docet nos super iumenta terre. Ad tertiam respōdetur. negādo consequentiam. Et ratio est. quia q̄q̄ ad cognitionem mysterij incarnationis non sufficeret per se natura. sufficiebat tamen cum lege scripta ante legem dō adiuta per gratiam.

D secundaz questionē sic procedit. Et uidetur q̄ credere explicitē trinitatem diuinarum personarum non sit de necessitate salutis. Primo sic. dicit em̄ apostol⁹ ad Hebræos undecimo. Credere oportet accedente ad deum quia est. ergo uidetur q̄ nō oportuit credere distinctionem personarum. Secundo sic. cognitio fidei est necessaria in quantum nos in fines dirigit. sed deus est finis noster in quantum est summum bonum quod ad essentiam pertinet. ergo uidet q̄ sufficiebat deo credere eēntialia. Tertio.

In festo apostolorum philippi et iacobi.

sacra scriptura est regula fidei. sed in scriptura veteris testame-
ti non fuit facta expressa mentio
de trinitate. ergo non erat neces-
sarium credere illam. ¶ In oppo-
situm est euangelium presens. ubi christus
reprehendens philippum ait. Tanto
tempore vobiscum sum et non cognov-
istis me. Philippe qui videt me
videt et patrem meum. non credis quia
ego in patre et pater in me est.
¶ Rursus dicendum quod post tempus
gracie divulgatae tenemur expli-
cite ad credendum misterium trini-
tatis. Ista conclusio sic declarat.
(ut habet. ij. q. ij. ar. viij.) Mi-
sterium christi explicite credi non po-
test sine fide trinitatis. quia in mi-
sterio christi hoc continetur quod filius
dei carnem assumpsit. Item quod per
gratiam spiritus sancti mundum renova-
uit. Et iterum quod de spiritu sancto con-
ceptus fuerit. Et ideo eo modo
quo misterium christi ante christum fuit
quidem explicite creditum a maio-
ribus. implicite autem et quasi obli-
vitate a minoribus. ita etiam mi-
sterium trinitatis. Et ideo post tem-
pus gratie divulgatae tenentur omnes
sicut dictum est ad credendum mis-
terium trinitatis et omnes qui rena-
scuntur in christo hoc adipsam per
invocationem trinitatis. secundum illud
Matth. viij. Euntes docete omnes
gentes baptizantes eos in nomine
patris et filii et spiritus sancti. ¶ Ad
rationes in oppositum. ¶ Ad pri-
mam respondetur negando primam.
et ratio est. quia apostolus posuit
illa que oportuit explicite cre-

dere de deo omni tempore. et quod
ad omnes. ¶ Ad secundam respon-
detur negando primam. et ratio est.
quia ad dirigendum in finem non
solum oportet cognoscere finem.
sed ea sine quibus in finem dirigere
non potest. et ideo oportet habere
re explicitam fidem. non tantum de
fine sed etiam de misterio trini-
tatis. quia sine divinarum perso-
narum visione in finem beatitu-
dinis venire non potest. ¶ Ad ter-
tiam respondetur uno modo. negan-
do minorem. quia in veteri testamen-
to multipliciter est expressa trini-
tas personarum. sicut statim in prin-
cipio Genesim. ubi ad expressionem
trinitatis dicitur. Faciamus homi-
ninem ad imaginem et similitudinem
nostram. Tum secundo. non erat nec-
cessarium ut explicite omnes cognos-
cerent misterium trinitatis. ideo
non fuit positum misterium trini-
tatis manifeste in veteri testa-
mento: sed velate ut sapientes
credere possent.

Tertiam
questionem sic
proceditur. Et
videtur quod una
personarum potest
cognosci aliam
non cognita.
¶ Primo sic. essentia divinitatis
potest cognosci non cognita dis-
tinctione personarum. sicut cogno-
scebant philosophi. ergo etiam
una persona aliam non cognita.
¶ Secundo sic. discipuli habebant

In festo ap[osto]loꝝ philippi & iacobi. Fo. ccvij

noticiam de p[ater]e. & tamen non habebat de patre. Unde dicit Philip[us]. Ostende nobis patres & sufficit nobis. Tercio sic. Diuine persone habent distinctos articulos & p[er] consequens distinctas cognitiones. ergo vna potest cognosci alia non cognita. In op[er]atum est euangelium p[re]sens vbi dicitur ait. Si cognouissetis me et patrem meum utique cognouissetis. Et infra. Tanto tempore vobiscum sum et non cognouissetis me philippe qui videt me videt et patrem meum. quomodo tu dicis. Ostende nobis patrem. non credis quia ego in patre & pater in me est. Respondeo deo dicendum. quod quia verba huiusmodi euangelii sunt aliquo modo obscura. sunt aliqua notanda p[er] eius intelligentiam. Primo notandum quod secundum Augustinum inter discipulos aliqui erant qui etiam christum secundum quod erat verbum dei cognoscebant. quorum vnum erat petrus qui dicitur. Tu es christus filius dei vivi. Dat[us] tibi. xvi. Alii erant qui eum non cognoscebant. inter quos erat philippus. quantum ad primos dicit. Quo ego vado vos scitis. quantum vero ad secundos dicit. Non cognouissetis me. Secundo notandum. quod christus dupliciter cognosci poterat. vel secundum humanam naturam. et sic omnes sciebant. & quantum ad hoc dicit. Quo ego vado vos scitis. quia vado ad patrem quem scitis p[er] me vobis manifestatus. via autem per quam vado ego sum quam scitis. Secundo pote

rit cognosci secundum diuinam naturam et secundum hanc dicit. Et non cognouissetis me Tercio notandum. quod non est inconueniens quod vnum & idem sciri & ignorari diuersimode possit Logitio enim humana p[re]cedit de imperfecto ad perfectum. ut habetur primo philosophorum. et ideo illud quod sciri in generali & confuse bene ignoratur in particulari & de terminate. & sic erat in proposito. quia christi doctrina in quodam generali & confuso accepta erat. et sic dicit christus eos scire determinate autem & perfecte adhuc nesciebant & sic Thomas negauit se scire. propter quod christus explicat magis in particulari. Ego sum via secundum humanitatem. quia illa que gessit in humanitate sunt via p[er]ducens nos ad gloriam. & sic vtrique dicitur verum ut dicit Albertus. Christus enim dixerat quod se que via erat nouerant. Thomas autem negat. quia licet christum nouerant. tamen de christo sub intentione vie dubitabant & querit. sicut qui nescit christum non oportet quod cognoscat eum sub forma uentis. sic ergo dicit. Nescimus quo vadis. quia licet quod ad patris beatitudinem vadis. non tamen scimus patrem sub ratione termini siue finis vie tue. et ideo nescimus quo vadis Dicit Jesus. ecce illuminatio dubitationis. Ego sum via veritas & vita. per me ut certum exemplum virtutis transitis. Ego sum veritas. i. doctrina. in qua non deuiatur. Ego sum vita quo ad unitatem in qua quicumque per

In festo ap'loꝝ philippi & iacobi. Fo. cccviii.

substantiam ueniens, et ideo q̄
cognouit diuinitatem in filio co
gnouit eam et in patre. quia pa
ter et filius unum sunt in natura
et ideo recta consequentia. qui
uidet filium distincta cognitio
ne uidet et patrem. quomodo tu
dicis in quantum apostolus ele
ctus. tot doctrinis imbutus. tot
reuelationibus illuminat⁹. cum
sis un⁹ de illis quib⁹ dicit. Mat
th. xij. Vobis datum est nosse
mysterium regni celorum. dicit
ostende nobis patrem. cum toties
tibi patet in demonstrationibus
operum ostensus sit Johannis.
xvij. Pater manifestauit nomen
tuum hominib⁹ quos dedisti mi
hi. non credis q̄ ego in patre et
pater in me est. q̄ d. hoc mirū est
Consequenter prehabita dubita
tionis illuminatione subiungit
perfectam rationem dicens. Ver
ba que ego loquor que tātum ha
bent effectum q̄ quicquid dico
factum fit. quod non conuenit ni
si uerbo dei uobis ad utilitatem
uestram. a me ipso non loquor p̄
pater. q̄ sic effectum nō haberet.
pater autem in me manens per
substantiam. ipse ut auctor facit
opera in me. Sicut enim indiui
sa est natura. sic indiuisa est ope
ratio. Johannis quinto. Opera
que ego facio &c. non creditis q̄
tu nō loq̄ris tantū pro te sed pro
omnibus alijs quia ego in patre
et pater in me est. quasi diceret.
mirū est si hoc post tāta opa uisa
nō creditis. alioq̄n supple si sim

pliciter nō creditis siue alio in
ducente uos ad fidez ppter ope
ra ipsa credite. loquitur omnib⁹
apostolis. quia illa sufficienter
uos ad fidem inducunt. ¶ Istis
sic expeditis pro intelligentia
sana euangelij pro responsione
ad formam questionis est notan
dum q̄ triplex d̄ visio qua uide
tur deus a nobis. Una est que p
ficatur lumine naturalis ratio
nis quasi p̄ effectus dei qui sunt
quedaz uestigia que surgit ad no
ticiam aliqualem dei. sicut d̄ Sa
piē. xij. A magnitudine speciei
creature poterit eoz creator uis
deri. Et ad Ro. j. Inuisibilia dei
per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur. Et de tali uisione
ne est conclusio. q̄ deus potest ui
deri non intellecta distinctione
personaz. sicut philo sophi & iu
dei dicunt habere noticiam dei
scilicet q̄ sit. & q̄ sit vnus. & q̄ sit
bonus. et q̄ sit potentissimus. et
huiusmodi. Cum autem oēs ef
fectus dei respiciunt potentiam
et bonitatem dei que omnia perti
nent ad essentiaz diuinam. nō du
cunt in cognitionē distinctionis
alicuius psonarum. Secūda ui
sio est qua homo dicit uideri ali
qua que sunt supra intellectū hu
manū q̄ lumine fidei et reuela
tionis dñi nostri iesu xp̄i per spi
ritum p̄spicitur in nobis. et ista
cognitio aliquā per successionem
tēp̄ris creuit. sicut dicit greg. q̄
sz incrementū t̄p̄is creuit sciētia
sc̄toꝝ patꝝ. & aliquā b̄ p̄git ut di

In festo apostolorum philippi et iacobi.

est sanctus thomas. (ij. ij. q. f. ar. vij. ad secundum.) Ex impotentia ad addiscendum quia a principio totum capere non possunt. Unde oportet humanum intellectum assuefieri ad ea que fidei sunt. propter quod dominus discipulis dixit. Multa habeo vobis dicere que non potestis portare modo. Jo. xvj. Hoc manifeste habemus in euangelio iohannis. Nam in presenti euangelio reprehenduntur apostoli quia non cognouerunt diuinitatem christi nec patrem. sicut visum est. Infra titulum. c. xvij. augmentata fide illos dicit Christus de eis. Nunc cognouerunt quia omnia que dedisti mihi abs te sunt. id est a te procedentia quia verba que dedisti mihi ab instanti conceptionis quo repletus fui omni cognitione veritatis dedi eis interiorius et exteriorius docedo. et ipsi acceperunt doctrinam christi recipiendo et cognouerunt per doctrinam christi et per miracula. Et quia hominum cognitio fuit fidei. ideo subdit et crederunt vere. id est firmiter et stabiliter. quia tu me misisti. Et de tali cognitione est conclusio secunda quia cognitione fidei perfecta non potest quis videre unam personam aliam non visam. Preter conclusio ex dicitur christi dicentis. Si cognouissetis me perfecta fidei cognitione cognoscendo in me diuinitatem credendo me non solum hominem sed etiam deum utique et patrem cognouissetis qui unum in diuinitate est mecum. Tertia visio dei est visio intuitiva qua beati vis-

dent deum. de qua dicitur Job. xvij. Nec est vita eterna ut cognoscant te solum deum et que misisti iesum christum. Et de tali est conclusio tertia. (ij. ij. q. ij. ar. viij. ad tertium.) quod est impossibile videre in diuinis unam personam aliam non visam. Preter conclusio ex presenti euangelio. At enim ipse qui videt me videt et patrem meum. Ratione probatur sic. (ut innuitur. f. sen. di. f. q. ij. ar. ij.) In persona diuina non intelligimus nisi substantiam siue naturam que una est simplicissima trium personarum. nec potest videri in una persona quin eadem videatur in alia. Secundo intelligimus relationem sed relatiua sunt simul naturaliter intelligentia. ita quod unum est in intellectu alterius. ut pater dicitur filii pater. et filii patris filius. ergo impossibile est visio aperta que est visio per essentiam cognoscere unam personam aliam non cognita. Ad rationes in oppositum. Ad primam respondet quod ratio procedit de prima cognitione naturali. quia tali non cognoscitur distinctio personarum in diuinis. Ad secundam respondetur quod cognitio discipulorum ad minus thome et philippi fuerit imperfecta cognitio. et ideo merito reprehensi fuerunt a christo. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. Et ratio est. quia non omnes articuli sunt sic distincti ut in eis non implicetur cognitio plurium personarum

In festo inuentionis sancte crucis. fo. ccix.

vt cum dicitur. Credo in deum patrem omnipotentem. iam intelligitur cum patre filio. Item cum dicitur. Et iesum filium eius implicant due persone. Qui conceptus est de spiritu sancto. Ecce implicantur tres persone. et ita ratio non procedit. Tum etiam. quia lz in articulo vno non fiat mentio nisi de vna persona. non sequitur qd perfecta cognitione fidei possit cognosci vna persona alia no cognita. quia si de patre habeo perfectam fidem. oportet qd cognoscam de eo qd genuit filium ab eterno. et ab eo et filio processerit spiritus sanctus. et sic de alijs.

D primas questionez sic pcedit. Et videtur qd non fuerit conueniens comparatio. cuius dicit. Si

cut moyses exaltauit serpentem in deserto. ita exaltari oportet filium hois. **¶** Primo sic. Xps fuit absqz omni peccato innocentissimus. et ideo dicitur est agnus sine macula. flos campi et lilium etc. **¶** Lani. ij. Serpens est aut naturaliter venenosus. ergo non videtur ex parte ista conueniens comparatio inter comparabilia enim semper requiritur aliqua proportio aut analogia. **¶** Secundo. idem arguitur sic. Xps exaltatus est percurantibus iudeis et malicia eorum. serpens exaltatus per moysen ex mandato domini. **¶** Tertio ex parte effectus. quia aspectus serpentis sanabat a morte corpora li tantu. filius hominis exaltatione sua a morte anime et restituit vite eterne. **¶** In oppositum est euangelium. **¶** Respondeo dicendum. qd conueniens fuit comparatio illa. Xps enim illam fecit. ergo fuit conueniens. Unde nota qd sicut habetur Numeri. xxi. Populo iudeorum murmurante contra dominu et dicente. Nauseat anima nostra super cibo isto lenissimo. misit dominus in uisionem serpentes. et postmodum concurrente populo ad moysen.

D

In festo inuentionis sancte crucis est euangelium. erat homo et phariseis etc. **¶** Johannis tertio. Circa quod possunt disputari sequentes questionez.

¶ Prima. vtrum fuerit conueniens comparatio cum dicitur. Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto. ita oportet exaltari filium hominis. **¶** Secunda. vtrum sit verum qd nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. **¶** Tertia et vltima. vtrum crux christi sit adoranda adoratione latrice.